

HOE DE AFSCHEIDING ONTSTAAN IS.

Geschiedkundig berigt
Aangaande de afgescheidene Kerk in Zuid Afrika

Door S. Hofmeyer, Th. Dr., Predikant te Montagu.
KAAPSTAD:
Gedrukt bij J. H. Hofmeyer, Jr., Kaapstad 1870.

TOELICHTING.

Onder de vele belangrijke zaken, welke de aandacht der Synode in de afgelopen dagen hebben bezig gehouden, behoort ook de Afscheiding, welke in de laatste jaren in de Z.A. Republiek, in de Oranje Vrijstaat, en in de Kaapkolonie is tot stand gekomen. Deze Afgescheidene Kerk heeft in de maand Mei van het afgelopen jaar hare vierde Synodale Vergadering gehouden te Potchefstroom, de handelingen van welke Synode in druk zijn verschenen.

Onder Bijlage 2. vindt men aldaar eene „Openbare Verklaring”, behelzende redenen van Afscheiding, waarop nog al het een en ander valt aan te merken. Het was vooral met het oog op deze „Verklaring”, dat door den Predikant van Colesberg (Ds. A. D. Luckhoff) het volgende beschrijvingspunt was ingezonden: „De Synode neme kennis van het Verslag der Synode der Afgescheidene Kerk, van het jaar 1869.”

Dit gaf nog al aanleiding tot eenige discussie. Niet weinige leder der Vergadering verklaarden zich sterk er tegen, dat de Synode van de Handelingen en Geschriften der Afgescheidenen zoude kennis nemen, als zijnde de handelwijze en uitlatingen, althans van sommigen hunner, beneden de kennismeming der Synode, en de ware of voorgewende redenen van Afscheiding van allen redelijken grond ontbloomt. Anderen daarentegen wilden, dat men het verzoek niet zoude afslaan van de Afgevaardigden uit die streken des lands, waar de Afscheiding heeft plaats gegrepen. Het voorstel is dan ook, hoewel met eene kleine meerderheid,

aangenomen en binnen weinige dagen, hopen wij in het licht te zien, eene wederlegging van de opgegevene redenen van Afscheiding voorkomende in bovengenoemde „Openbare Verklaring.”

Het bovenstaande werd voor ons de aanleiding, om het een en ander omtrent de Afscheiding in Zuid Afrika op te slaan en in te zien, en hieruit is het volgende geschrift geboren. Trouwens, om de Afscheiding in haren waren aard goed te verstaan en juist te beoordelen, is er naauwelijks meer toe noodig, dan den loop harer geschiedenis te kennen, met de ware toedragt van zaken; zooveel te meer in dit geval, omdat meermalen eenzijdige en zelfs onware voorstellingen zoo gereedelijk worden verspreid.

Te midden van de drukke bezigheden eener Synodale Vergadering opgesteld, en niet in het bezit van al de boeken en geschriften, welke op deze betrekking hebben, zoo hebben wij ons slechts bij een beknopt overzicht bepaald.

Wij vertrouwn alzoo met de uitgave van deze weinige bladzijden eene dienst te bewijzen, niet alleen aan allen, die min of meer met die Afscheiding te doen krijgen, maar ook aan zooveelen als die in de geschiedenis der Z.A. Kerk belang stellen.

Dat dit boekske niet geheel zonder nuttig te zijn de wereld moge intreden, en naast andere geschriften van dezelfde soort geene onwaardige plaats moge innemen, is de wensch en de hoop van den

SCHRIJVER.

Kaapstad,

December, 1870.

HOE DE AFSCHEIDING ONTSTAAN IS.

Geschiedkundig berigt aangaande de afgescheidene Kerk in Zuid-Afrika.

Herhaalde berigten, van tijd tot tijd in Nederland verspreid, omtrent den toestand der Uitgewekenen in de vergelegene Zuid Afrikaansche Republiek, hadden ook de leeraren en leden der Christelijke Afgescheidene Kerk in het Moederland bereikt, en deden bij hen de begeerte ontstaan, om hunnen werkkring tot in die gewesten uit te breiden. Het was echter vooral met het doel om het Zendingwerk op te nemen, dat de Christelijke Afgescheidene Kerk in Nederland de voorkeur gaf aan de Zuid Afrikaansche Republiek boven andere landen. Daartoe vaardigde zij, door hare Synodale Commissie, een harer leeraren, Ds. Postma, af naar de Z.A. Republiek.

In de Stem, een weekblad der afgescheidenen in Nederland, plaatste de Synodale Commissie der Christelijke Afgescheidene Kerk eene opwekking aan de leden der Kerk, gedateerd 8 Maart 1858 (zie Bijlage A). Daarin wordt onder anderen gezegd:

Werd reeds lang en van vele zijden de begeerte geopenbaard dat de

Christelijke Afscheidene Gereformeerde Kerk de hand mogt slaan aan het zendelingswerk, wij verblijden ons zeer te kunnen berigten, in den weg der Voorzienigheid, thans zoo ver te zijn gevorderd, dat de hand reeds aan den ploeg geslagen is.

In verband hiermede staat de lastbrief, nog in dezelfde maand aan Ds. Postma overhandigd, welke luidt als volgt:

1. De Synodale Commissie der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland heeft benoemd en benoemt bij dezen den Wel-Eerwaarden Herder en Leeraar D. Postma, tot Afgevaardigde naar de Transvaalsche Republiek in Zuid-Afrika.

Het is het verlangen der Commissie, dat genoemde broeder zich naar de Transvaalsche Republiek begeve, ten einde op de plaats zelve onderzoek te doen naar den godsdienstigen toestand van onze stamverwanten en geloofsgenooten aldaar, broederlijke betrekkingen met hen aan te knopen en in alles te handelen, gelijk het hemzelve het nuttigst zal voorkomen in het belang van Gods Koningrijk en van onze stamverwanten en geloofsgenooten op Zuid Afrika's Oostkust.

Een ieder wien deze lastbrief vertoond zal worden, verzoeken wij tot gezegde einde onzen genoemden broeder in alles met Christelijken raad en daad behulpzaam te zijn.

Van onzen Afgevaardigde verlangen wij zoodra mogelijk een verslag van zijne verrichtingen te ontvangen, en wenschen, dat de Heere onze pogingen zegene tot prijs van Zijne grooten Naam. Hij geleide en beware onzen broeder en geven hem Zijnen Geest en genade in ruime mate om ook anderen te kunnen dienen. Amen.

Gegeven te Kampen, den 26sten Maart, 1858.

De Synodale Commissie der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Get.) S. VAN VELZEN,
Leeraar aan de Theol. School.
A. BRUMMELKAMP.
Leeraar aan de Theol. School.
H. JOFFERS, V. D. M.
te 's Hage.

Bij zijne aankomst in de Kaapkolonie en Natal, is Ds. Postma dan ook met hartelijke belangstelling ontvangen door leeraren en leden onzer Kerk, bij welke hij zich terstond als een broeder heeft vervoegd. Aan meer dan een hunner heeft hij het ook duidelijk verklaard, dat zijne afvaardiging naar de Z.A. Republiek ten doel had, de Evangelie-verkondiging onder de heidenen. Zoo schrijft de Hoogleraar N. J. Hofmeyer, eenige maanden later, in een „Openbaren Brief” aan Ds. Postma, het volgende:

Wat het vermoeden betrof, dat uwe Synode aan de Transvaalsche Kerk heeft gedacht, met het verlangen om haar eigen kerkgenootschap aldaar uit te breiden, gij ontnaamt mij dit geheel en al door mij de zoo onverwachte als verkwikkende mededeeling te doen, dat uwe afvaardiging

naar Transvaal was voortgevloeid uit eenen bij de Afgescheidenen ontwaakten ijver om, als kerk van Christus, de zaak der Evangelie-verkondiging onder de Heidenen te behartigen. Eene poging, namelijk, van een uwer kerkbesturen om elders God koninkrijk onder de Heidenen uit te breiden was, naar uw verhaal, mislukt, en nu had uwe Synode geoordeeld, aan de bijna herderlooze kerk in Transvaal hare hulp aan te bieden in de verwachting, dat haar alzoo een gemakkelijke weg tot de vele Kafferstammen zou worden gebaad. Ik meende, op dit uw berigt, een nieuw gezegend tijdperk voor de Afgescheidene Kerk in Nederland te mogen inwachten; te meer, toen ik uit de „Bazuin” ontwaarde, dat er van vele kanten in uwe kerk giften voor de zending naar Transvaal als voor de zaak der uitbreiding van Gods rijk, werden bijeengebragt; en tevens bemerkte, dat uwe twee á drie laatste preeken, in Nederland gehouden en sedert gedrukt, voornamelijk ten doel hadden, hartelijke belangstelling in de bekeering der Heidenen bij uwe kerk op te wekken.¹⁾

In een schrijven aan zijne voormalige gemeente te Burgersdorp die, ten gevolge van de verschijning van Ds. Postma aldaar, door afscheiding en scheuring werd bedreigd, zegt de Hoogleraar J. Murray, onder anderen: Nog een woord omtrent Ds. Postma en zijne kerk. Wat ik hun toewensch is de zegen Gods op hun voornemen, om onder de Heidenen in de binnenlanden van Afrika het Evangelie uit te breiden, gelijk zijn Wel.-Eerw. mij zelf verklaard heeft, dat dit het hoofdoel zijner kerk was met zijne afvaardiging naar dit land. En kan het tot bevordering van dit heerlijk oogmerk strekken, dat die kerk, langs den weg van broederlijke samenwerking, aan onze gemeenten over de Vaalrivier of elders hare behulpvaardigheid betoone, ook in zoodanige ondernemingen, wensch ik der Afgescheidenen Kerk allen zegen en voorspoed toe. Maar is het hun oogmerk, het koste ook wat het wil, voor het Afgescheiden Kerkgenootschap van Nederland in het Transvaalsche en in de Kaapkolonie een aanhang te werven, soo mag ik hun het gelukken hunner pogingen niet toewenschen, terwijl ik mij overtuigd houd, dat zoodanige handelingen overal afkeuring zullen ontmoeten bij weldenkende Christenen.

Van de Kaapsche Kerk had Ds. Postma verklaard te vertrouwen, dat zij de waarheid, in hare formulieren neergelegd van harte belijdt, en, zoo noodig, bereid is die te handhaven; en dat hij op grond van dit vertrouwen vrijmoedigheid had, haar, ondanks hare gebreken, als eene Zusterkerk te erkennen. In de berigten, door hem uit de Kaapkolonie en Natal naar Nederland gezonden, betuigde hij zijne ingenomenheid met onze Kerk, en volgens zijne eigene belijdenis, behooren sommige der dagen, die hij onder de leeraren en leden onzer Kerk mogt doorbrengen, tot de schoonste en genoegelijkste van zijn leven. On egrond noemde hij de vrees, door sommigen gekoesterd, dat hij aanleiding zou kunnen geven tot eene scheuring in de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika, en gaf hij de verzekering, het gebruik der Evangelische

¹⁾ Zie Kerkbode, Deel XI. p. 203.

Gezangen nimmer als voldoende reden tot afscheiding voor de leden onzer Kerk te zullen beschouwen. Gelijk hij dan ook toestemde, dat ware maar de Gereformeerde leer door de Synode in Holland naar eisch gehandhaafd, de Gezangen geene aanleiding tot afscheiding voor hem en de zijnen zouden zijn geweest, zoo heeft hij herhaaldelijk verklaard, dat hij niet het gebruik der Gezangen als zoodanig afkeurde. Voor meer dan een onzer leeraren in die Kaapkolonie en in Natal, heeft hij dan ook gewone preekbeurten vervuld en uit vrije beweging ook van de Evangelische Gezangen, bij de openbare godsdienstoefening gebruik gemaakt, zelfs met leeraren onzer Kerk de Heilige Bondzegelen bediend. Alzoo mede door leeraren en leden onzer kerk ondersteund en aanbevolen, kwam hij weldra, onder gunstige voortekenen, in de Z.A. Republiek behouden aan. Geen wonder voorwaar, dat Ds. Postma, onder zulke omstandigheden, door Ds. van der Hoff en de gemeenten in de Z.A. Republiek met zulke hartelijkheid is ontvangen geworden.²⁾

Het treurig vervolg van de geschiedenis dezer zending is bekend.

Niet lang na zijne aankomst, en wel nadat hij eerst Potchefstroom en Rustenburg had bezocht, en met den toestand des lands eenigzins was bekend geworden, vond de Algemeene Kerkvergadering te Pretoria plaats, in Januarij 1859. De kerkeraad met de gemeente van Rustenburg, welke nog altijd vakant was gebleven, verlangt Ds. Postma tot leeraar. Hij is terstond bereid, die betrekking te aanvaarden, en de Algemeene Kerkvergadering ook genegen, de bestaande bezwaren³⁾ voorbij te zien en het beroep goed te keuren, doch onder bepaling, „dat de kerkelijke inrigting zoo als die thans hier bestaat, met hare Evangelische Gezangen, zal blijven bestaan en gehandhaafd worden.”

Dit laatste nu en dit alleen, was voor Ds. Postma en de zijnen genoeg om eene scheuring in de Kerk teweeg te brengen en hierop kwam, helaas, de Afscheiding tot stand. In het verslag van de Handelingen van de Algemeene Kerkvergadering eenige maanden later te Potchefstroom gehouden, lezen wij hieromtrent het volgende:⁴⁾

Als men het daarover eens is, wil hij terug gaan tot de handelingen van de vergadering te Pretoria, waaruit het besluit, „dat de kerkelijke inrigting, zoo als die thans hier bestaat, met hare Evangelische Gezangen, zal blijven bestaan en gehandhaafd worden”, de afscheiding is geboren. Om het verband van zaken beter te verstaan, wenschte hij te weten onder welken indruk dat besluit door de vergadering te Pretoria was genomen, onder den indruk dat daardoor eene scheuring of afscheiding zoude ontstaan, of dat daardoor de vrede en de eenheid der kerk zoude worden bevorderd?

²⁾ Zie omtrent dit een en ander Kerkbode Deel XI. p. 202; alsmede het tijdschrift Elpis, 1859, p. 171 en vervolgen.

³⁾ Ds. POSTMA heeft geene academische opleiding genoten, en behoorde tot een ander Kerkgenootschap.

⁴⁾ Elpis, 1859, p. 142-144.

De ouderling Wolmarans verklaart, dat hij op dat besluit geene scheuring had verwacht. Hij verhaalt dat hij op weg naar Pretoria Ds. Postma ontmoette, en dat hij, voor scheuring en verdeeldheid vreezende, aan Ds. Postma onder anderen had gevraagd, hoe hij dacht te handelen, wanneer de vergadering het gebruik der Evangelische Gezangen bij de openbare godsdienstoefeningen voor bindend zoude verklaren? Hierop had Ds. Postma, zeide hij, geantwoord, dat hij zulks dan in zijn rapport aan zijne kerk in Nederland zoude melden, in de verwachting, dat er een of ander leeraar dier kerk zijn zou, die geen bezwaar zoude hebben op die voorwaarde leeraar van Rustenburg te worden. Die verklaring had bij hem alle vrees voor eene scheuring weggenomen.

Ds. Postma noemt dit eene „onwaarachtige voorstelling” Hij had niet dit aan den ouderling Wolmarans verklaard.

De ouderling Wolmarans verklaart zijne mededeeling van het gesprokene voor onvervalschte waarheid. Zij waren alleen en hij kan geen getuige oproepen om dit te bevestigen.

Ds. Postma blijft het ontkennen, en zegt dat de vergadering weten moet, wie van hen beide geloofbaarder is. De ouderling Wolmarans heeft zelf verklaard, dat hij voor eene scheuring had gevreesd, en nu zegt hij, hij heeft niet voor een scheuring gevreesd.

Ds. van Heijningen stelt voor, dat de vergadering beslisse of de voorstelling van den ouderling Wolmarans „onwaarachtig” is al dan niet.

Dr. Hofmeijer vindt het moeilijk voor de vergadering, daar twee personen in hunne verklaring tegenover elkander staan, zonder getuigen. Doch dat de ouderling Wolmarans eerst voor eene scheuring vreesde en later niet meer, vindt hij natuurlijk, op het antwoord, dat hij zegt van Ds. Postma ontvangen te hebben. Ook kon hij voor eene scheuring hebben gevreesd, maar niet op die vergadering of op dat besluit.

De vergadering beslist ten gunste van den ouderling Wolmarans.

De ouderling Geldenhuys zegt, dat Ds. Postma heeft verklaard, dat hij zich zoude onderwerpen aan het besluit der meerderheid.

Daar de tijd nu verlopen is, wordt de vergadering met gebed gesloten, om op den volgenden morgen, op het gewonen uur, te worden heropend.

Derde Zitting—Donderdag 28 April.

De vergadering wordt door den Praeses met gebed geopend, en de discussien worden hervat, over den indruk, onder welken het besluit te Pretoria genomen is.

Ds. van der Hoff verzekert, dat Ds. Postma, ook aan hem had verklaard, dat het besluit door de meerderheid der vergadering genomen beslissend is, en elk zich daaraan moest onderwerpen.

Ds. Postma verklaart zijne woorden nader. Hij kan niet hebben bedoeld, dat men zich moet onderwerpen wanneer „hiërarchie of kerkheerschappij” wordt uitgeoefend. Hij noemt de handelwijze der vergadering „overheersching en onregt” en stelt de zaak voor als een „onder-

drukking der minderheid". Hij verklaart ook, dat hij „met alle mogelijke vlijt" alles had aangewend tot eenheid. Op de voorlopige vergadering te Moorivier (Potchefstroom) had hij gehoopt, dat men een middenweg zoude bewandelen, maar door het besluit te Pretoria was die hoop vrijdeld geworden.

De heer Paul Kruger, Kommandant, een der Afgescheidenen, verklaart, dat ook hij beducht was voor eene scheuring en alle pogingen had aangewend om die te voorkomen, doch te vergeefs.

Ds. Postma spreekt over de wijze waarop er gehandeld is op de vergadering te Pretoria. Hij verhaalt hoe men toen breedvoerig de bewijzen voor en tegen het gebruik der Evangelische Gezangen bij de openbare Godsdienst voor bindend had verklaard. Ook beweert hij, dat de veelbesproken Schriftuurplaats, Col. iii:16, niet van gezangen kan worden verstaan, want als er Matth. xxxvi:30 van Jezus en zijne discipelen gezegd wordt, dat zij den „lofzang" gezongen hadden en het toch bekend is dat de Joden bij gelegenheid van het Paasfeest gewoon waren Ps. 113 tot 115 te zingen, dan kunnen wij ook gemakkelijk verstaan, hoe door de uitdrukking „lofzangen" in den Brief aan de Colossensen, geene gezangen kan bedoeld zijn. Hij stemde overeen met de aanwijzing der kantteekening in den Statenbijbel."

Hoe het zij, wij hebben hier voor ons de eerste stap der Afscheiding, welke niet alleen, volgens de betuiging van Ds. Postma zelve, vroeger aangehaald, zonder goeden grond of billijke reden werd genomen, maar welke ook, indien hij gewild had, door hemzelve gemakkelijk nog had kunnen verholpen zijn. Nu werd echter door hem eene scheuring in die nog zoo jeugdige Kerk veroorzaakt, en kort na zijne aankomst aldaar, door hem een nieuwe Kerkgenootschap gesticht, onder den naam eerst van „de Vrije Gereformeerde Kerk" en daarna van „de Gereformeerde Kerk".

Deze gebeurtenis bragt zoowel binnen als buiten de Republiek, waar ook de mare werd verspreid, een pijnlijken indruk teweeg. Spoedig daarop werd eene Algemeene Kerkvergadering bijeengeroepen, mede op verzoek en medewerking der Regering, en nog in de maand April daaraanvolgende, kwam die te Potchefstroom bijeen, met het doel om de vaneengescheurde Kerk tot een te brengen, en de breuke weder te heelen. Deze Vergadering, welke vijf dagen duurde, werd bijgewoond door Leeraren en Kerkeraadsliden, allen daartoe uitgenoodigd, uit gemeenten in de Oranje Vrijstaat, en in de Kaapkolonie; ook door Ds. Postma, doch zonder zijnen kerkeraad, of instructien van dat ligchaam.

Uit een volledig verslag van de verrigtingen dezer vergadering⁵⁾ blijkt, dat Ds. Postma aldaar onder anderen heeft verklaard, dat het zingen van de Evangelische Gezangen bij de openbare godsdienst oefeningen niet tot de hoofdzaak maar tot de middelmatige zaken behoort; alsook dat de redenen, waarom men zich in Nederland van de bestaande kerk

⁵⁾ In het tijdschrift *Elpis*, 1859 p. 125,—vervolgens ook afzonderlijk uitgegeven.

had afgescheiden, in Afrika niet voorhanden zijn. Verder is gebleken, dat de Kerkorde, door Ds. Postma, opgesteld en door hem genoemd de Kerkorde van Dordrecht, gewijzigd naar onze tegenwoordige omstandigheden, in geen enkel artikel geheel overeenstemt met de Kerkorde van de Synode van Dordrecht, en dat slechts vier of vijf artikelen in den hoofdinhoud overeenkomen.⁶⁾ Eindelijk, dat de vergadering ter wille van de eenheid en vrede der Kerk, na rijp beraad, in de eigene woorden van Ds. Postma heeft besloten, dat het „aan de vrijheid en het geweten van elken leeraar wordt overgelaten, daar in te handelen naar zijn geweten, met inachtneming van den toestand der gemeente”. Na langdurige en ernstige beraadslaging, is de vergadering, aan het einde harer zittingen, met bijna algemeene stemmen, gekomen tot het volgende besluit, dat, gelijk wij het in verslag lezen „genomen werd in den geest en naar den zin van de Afgescheidenen, zoo men meende:”

1. De Vergadering vindt het gebruik der Evangelische gezangen bij de openbare godsdiensoefening christelijk gereformeerd, en dus ook wenschelijk. Het wordt echter aan de vrijheid en het geweten van elken leeraar overgelaten, daarin te handelen naar zijn geweten, met inachtneming van den toestand der gemeente.

2. Elk beroep, dat voortaan wordt uitgebracht door de Kerkeraden der onderscheidene gemeenten in de Zuid-Afrikaansche Republiek, zal door de Algemene Kerkvergadering moeten worden goedgekeurd, voor dat het van kracht zijn zal, zullende niemand in de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in de Zuid-Afrikaansche Republiek beroepbaar zijn, tenzij hij door de Kaapsche Synode gelegitimeerd zij.

3. Onder de buitengewone omstandigheden benoemt de Vergadering Ds. Postma tot herder en leeraar der Nederduitsch Gereformeerde Gemeente van Rustenburg, met dien verstande dat de predikanten der

⁶⁾ In het Verslag leest men op p. 140 en 141:—„Dr. Hofmeijer brengt nu namens de Commissie rapport uit dat gemelde Commissie de Kerkorde van Ds. Postma naauwkeurig vergeleken heeft met de kerkorde van de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619, en dat daaruit gebleken is:

1. Dat niet een artikel van de Kerkorde van Ds. Postma letterlijk overeenkomt met de Dordsche Kerkorde. 2. Dat slechts vier of vijf artikelen in de hoofdzak overeenstemmen. 3. Dat vele artikelen geheel veranderd, gewijzigd, of saamgetrokken, terwijl anderen weder weggelaten of ingevoegd zijn, zoodat de Kerkorde van Ds. Postma slechts 65 artikelen bevat, en de Dordsche Kerkorde 86 artikelen. Ds. Louw. stelt voor om nu de eerste vraag van den brief der Regering te beantwoorden. Dr. Hofmeyer wil vooraf nog van Ds. Postma weten, waarom hij zijne Kerkorde noemt de Dordsche Kerkorde, daar die toch zoo zeer daarvan afwijkt, dat de Dordsche Kerkorde naauwelijks meer kenbaar is. Men wordt door den titel al ligt in den waan gebragt, dat de kerk door Ds. Postma opgerigt, zich aan de Dordsche Synode houdt, tot huishoudelijke bepalingen toe, tegenover andere Gereformeerde Kerken, als zouden zij dit niet doen.

Ds. Postma vindt, dat elke kerk vrijheid heeft aan hare kerkwetten dien titel te geven, welke haar verkieslijk schijnt.

Dr. Hofmeyer wil dit regt aan geene kerk betwisten, maar vraagt of het eerlijk is, het publiek door titels en opschriften te misleiden? Volgens den titel word men in een gansch ander denkbeeld gebragt dan de waarheid is. Gewoonlijk oordeelt men naar den titel, en wanneer wij de zaak, na onderzoek, nemen zoo als die werkelijk is, dan komen de Reglementen van onze Kerk en andere Gereformeerde Kerken, misschien meer overeen met de Dordsche Kerkorde, dan de Kerkorde door Ds. Postma opgesteld.

Nederduitsch Gereformeerde Gemeente van Potchefstroom en Lijdenburg gemelde Gemeente van tijd tot tijd zullen bezoeken.

4. Door het aannemen dezer bepalingen vervalt de oprigting eener afzonderlijke kerk in deze Republiek, en worden allen, die zich hebben afgescheiden, met liefde in haren boezem weder opgenomen. Alle gedoopten en aangenomen door Ds. Postma, sedert den 10 Februari dezes jaars, zullen dan ook als wettig worden ingeschreven in de doopen ledematenregisters der gemeenten, waartoe zij behoren.

Op den Zaterdagmorgen, den laatsten dag der vergadering, was Ds. Postma met toestemming der vergadering vertrokken naar de Vrijstaat, volgens vroeger gemaakte bestelling. Met het plan dat op den Zaterdag aan de vergadering is voorgelegd, had hij ingestemd, doch hij kon zonder zijnen kerkeraad niets beslissen of bepalen, gelijk hij vroeger reeds had verklaard⁷.) Het besluit werd intusschen genomen overeenkomstig den zin en de meening van de Afgescheidenen, en men hoopte dat de zorg en moeite door de vergadering aan deze zaak besteed, nu ook weldra door een goeden uitslag zouden worden bekroond, en de vaneengescheurde kerk spoedig weder tot een geheel zoude gebragt zijn. In die blijde verwachting ging men uiteen, en zoude men nog slechts op het antwoord van den kerkeraad te Rustenburg wachten, tot na de terugkomst van Ds. Postma uit de Vrijstaat.

Dit had men, en niet zonder goeden grond, verwacht. Velen beschouwden het als zeker, en de zaak als geheel beslist. Helaas, te spoedig zou het blijken, dat men zich in die goede hoop had bedrogen, en dat de schoonste verwachting zoude worden verijdeld. Omtrent zijne reis naar de Vrijstaat, vindt men, eenige weken later, het volgende berigt in De Kerkbode, onder datum van den 11 Mei:

Wij vernemen op dit oogenblik op goeden grond, dat de heer Postma laatsl. Zondag ergens in de gemeente van Bloemfontein voor een vrij talrijk gehoor Psalmzingers gepredikt heeft; dat hij in den loop dezer week op de plaats van den heer Johs. van der Walt in dezelfde gemeente het Heilige Avondmaal bedienen en een kerkeraad aanstellen zal, om van

⁷) Op p. 140 van het Verslag vinden wij het volgende:

„Hierop legt de Praeses de volgende vraag der Regering voor de Vergadering, of namelijk eene vereeniging onmogelijk is?

Dr. Hofmeyer zegt, dat hij deze vraag, gaarne door Ds. Postma en de zijne zoude beantwoord zien, daar zij zich hadden afgescheiden.

Ds. Postma zegt dat niet hij, maar de Vergadering, dit zal moeten beslissen. Hij is slechts gekomen volgens uitnoodiging om de Kerkorde door hem opgesteld toe te lichten. Hij kan zonder zijn Kerkeraad niets beslissen of bepalen.

Dr. Hofmeyer zegt, ook buiten de vergadering van Ds. Postma hetzelfde antwoord ontvangen te hebben, als hij met hem over de middelen ter vereeniging sprak. Hij zal nu liefst niet beslissen of het wel gehandeld is van Ds. Postma, zonder zijn Kerkeraad te verschijnen, als hij zonder zijnen Kerkeraad niets bepaalds antwoorden of beslissen kan, indien het om eene vereeniging te doen is, met welk doel toch deze vergadering was opgeroepen. Het spreekt wel van zelf, dat de Regering geen Kerkeraad uitnoodigen kan van eene kerk die nog niet is erkend. Hij wil nogtans, dat de Vergadering van hare zijde alle middelen tot eene vereeniging aanwenden zal, en waar het noodig is, degenen die tot de Afgescheidene Kerk behooren ondervragen en raadplegen, opdat niet al het werk der Vergadering verijdeld worde.

daar naar Burgersdorp te worden vervoerd. Het schijnt dus, dat de heer P. met mannenmoed voorgaat om zijne kerk alom in ons land te vestigen, dat is, met andere woorden: scheuring, twist en tweedragt te brengen, waar die voren niet bestonden. Dat doet een man, die verklaard heeft: „dat 't zingen van Gezangen bij de openbare godsdienstoefeningen tot de middelmatige zaken behoort; dat de redenen, waarom men zich in Nederland de bestaande kerk had afgescheiden, in ons land niet voorhanden zijn; en dat hij om 't zingen der Evangelische Gezangen alleen nimmer eene afscheiding zoude voorstaan.” Wij laten 't aan onze lezers over, om het een met het andere te vergelijken en te oordeelen.

Alzoo zette Ds. Postma het treurig werk der Afscheiding, eenmaal begonnen, voort tot in de Vrijstaat en de Kaap-Kolonie, terwijl zijn lastbrief niet verder reikte dan tot de Z.A. Republiek; en dit alles, na hetgeen gedaan en door hem toegestemd was op de groote vijfdaagsche Kerkvergadering te Potchefstroom.

Wij kunnen niet anders dan met een gevoel van smart en leed over eene zoo treurige gebeurtenis schrijven, die zoo vruchtbaar is geworden in de droevigste gevolgen. Geen wonder, dat de Hoogleeraar J. Murray, kort te voren nog de herder en leeraar der gemeente Burgersdorp, toen herderloos een belangstellend en waarschuwend schrijven aan haar heeft gerigt (Zie Bijl. B.); en dat zijn ambtsbroeder N. J. Hofmeijer die herhaalde gesprekken met Ds. Postma had gehouden na zijne aankomst in de Kaapkolonie, in een „Openbare Brief” aan hem gerigt, openhartig en getrouw het een en ander ter sprake heeft gebragt met betrekking tot zijne zending naar de Z.A. Republiek, en zijne houding en uitlatingen bij zijne aankomst in Zuid-Afrika. Op dezen laatsten brief heeft Ds. Postma later een uitvoerig doch grootendeels ontwijkend antwoord gezonden.⁸⁾

Niettegenstaande dit alles, is Ds. Postma met het werk der Afscheiding voortgegaan, en hebben sommige ontevredenen in onze kerk zich bij hem aangesloten. In Februari van het volgende jaar, 1860, bezocht Ds. Postma die streken op nieuw en ging hij met het werk der Afscheiding verder voort. In de Kerkbode van dat jaar, p. 89—91, vinden wij een Verslag van eene Openbare Kerkeradsvergadering, gehouden te Burgersdorp, op den 25 Februari 1860, door den heer Postma en den kerkeraad van de thans Afgescheidenen te Burgersdorp. Dit verslag is opgesteld door eene Commissie, bestaande uit den heer P. J. Joubert, toen diaken, thans ouderling van de gemeente Colesberg, en door den heer P. J. Viljoen, toen diaken te Burgersdorp, en thans leeraar bij de Afscheidene Gemeente te Colesberg. In dat verslag, dat wij hierachter plaatsen onder Bijlage D., vinden wij eenige wetenswaardige bijzonderheden omtrent de geschiedenis der Afscheiding en de wijze van handelen van Ds. Postma.

⁸⁾ Zie Kerkbode, p. 201 en 279.

Zulk eene houding en handelwijze van haren Afgevaardigde, moest wel de Afgescheidene Kerk in Nederland bevreedden, welke tot nog toe in eene vriendschappelijke betrekking had gestaan tot de Nederd. Geref. Kerken in Zuid-Afrika.

Met het oog op dit een en ander verwondert het ons dan ook geenszins, dat het gedrag en het werk van Ds. Postma niet de goedkeuring heeft weggedragen van de Christelijk Afgescheidene Kerk in Nederland, wier Afgevaardigde hij was, en wier goeden naam hij in gevaar had gebracht, en dat hare Synode van oordeel is, dat de Afgescheidene Kerk in Zuid-Afrika onder de roeping is, de gelden voor de reis van Ds. Postma verstrekt, aan haar terug te betalen,—waartegen de Afgescheidene Kerk in Zuid-Afrika bezwaar maakt. Evenmin verwondert het ons, dat zij er geen behagen in heeft dat Ds. Postma door de Christelijke Afgescheidene Kerk in Nederland met den naam van „Zending” wordt genoemd, en dat zij aan de Synode van die Kerk verzocht heeft „terug te komen op haar besluit van 1863, en het te rectificeren.”⁹⁾

En in welke verhouding staat nu de Afgescheidene tot de Nederd. Geref. Kerk in Zuid-Afrika?

Bij de eerste Synode na de Afscheiding gehouden in 1862 was een schrijven van Ds. Beyer, predikant bij de Afgescheidene, ontvangen,¹⁰⁾ vroeger bij den Actuaris der Synode ook een brief van Ds. Postma, ged. Mei 1859.¹¹⁾

Bij de behandeling van het rapport der Commissie welke in deze zaak was aangesteld, werd besloten: „Dat geen brief aan de van onze kerk afgescheiden leden zal gerigt worden maar dat deze vergadering beleefdelyk zal antwoorden, dat zij het schrijven van Ds. Beijer ontvangen heeft;” en op een verder voorstel: „Dat het schrijven van den leeraar der Afgescheidene Kerk erkend, en daarbij een exemplaar van de Acta ter tegenwoordige Synode hem toegezonden worde, met kennisgeving, dat wij den naam van „De Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika”, dien zij zichzelf geven hebben, niet kunnen erkennen.”¹²⁾

Bij de verdaagde vergadering der Synode, in 1863 was er een Memorie ontvangen van zeven kerkeraads- en oudkerkeraadsleden van Colesberg, verzoekende dat de Synode stappen neme, om den blaam door Ds. Beyer, Predikant der Afgescheidene Gemeente te Reddersburg, op de Geref. Kerk geworpen, uit te wisschen. Eene Commissie werd aangesteld om na het opbreken der Synode deze zaak te behartigen¹⁴⁾, welke in 1870, bij monde van een harer leden berigt, dat zij bij nader inzien

⁹⁾ Zie Handelingen van de vierde Algem. Synodale Kerkvergadering van de Afgescheidene Kerk van Zuid Afrika Bijlage no. 4.

¹⁰⁾ Handelingen der Synode, 1862, p. 32.

¹¹⁾ Rapport van den Actuaris, ii: 8. Wij hebben geene gelegenheid gehad om deze brieven in te zien.

¹²⁾ Zie Handelingen der Synode, 1862, p. 32, 34, 65 en 67.

¹³⁾ Zie Handelingen der Synode, 1863, p. 146, 157, 164.

¹⁴⁾ Zie Handelingen der Synode, bladz. 65.

van het Reisjournaal van Ds. Beijer, het beneden hare kennisneming vond en door zwijgen de zaak beter meende te behartigen, dan door daarop te antwoorden.

Intusschen hebben de Afscheidene gemeenten zich terstond tot eene afzonderlijke secte gevormd, en in Mei, 1869 reeds hare vierde Synodale Vergadering gehouden, wier verrigtingen in het licht verschenen zijn onder den vreemden titel van „Handelingen van de vierde Algemeene Synodale Kerkvergadering, zamengesteld uit al de Gereformeerde gemeenten van Zuid-Afrika, vergaderd te Potchefstroom (Zuid-Afrikaansche Republiek) den 17 den Mei 1869 en volgende dagen.” Uit dit verslag blijkt, dat „al de Gereformeerde gemeenten van Zuid-Afrika” zijn, vier uit de Oranje Vrijstaat en zes uit de Kaapkolonie, te zamen veertien in getal, die meest alle vertegenwoordigd waren door twee ouderlingen en een diaken.

De vier predikanten Postma, Swart, Cachet en Venter zijn allen, behalve de eerste, na korte voorbereiding, in Zuid-Afrika tot predikanten gemaakt. Op p. 32 lezen wij, dat de kennis der oude talen niet altijd een vereischte is. Ds. Beijer, eenige jaren geleden uit Nederland aangekomen en laatst predikant te Reddersburg, was naar het Vaderland teruggekeerd. Over zijn gedrag is de vergadering niet zeer voldaan. In een brief aan Ds. Postma had hij voorgegeven, dat hij ten behoeve van de gezondheid zijner vrouw naar Nederland was teruggekeerd, terwijl het uit een brief van dienzelfde heer, opgenomen in De Bazuin, duidelijk bleek, dat hij eene betere uitkomst zocht in Nederland of in Noord Amerika.

Eene der eerste handelingen van de vergadering bestaat in het examineren van drie studenten, door Ds. Postma opgeleid, en daarna werden toegelaten en bevorderd tot proponenten, een hunner oud 48, en de beide anderen 38 jaren.

Uit de opgaaf der verschillende afgevaardigden blijkt, dat men in de Z.A. Republiek 1937 leden telt, in de Vrijstaat 985, en in de Kaapkolonie 1980. Hieronder moet men tellen vele kinderen van 12 jaren en daarboven, die sedert de vestiging der Afscheidene kerk, doorgaans met zeer geringe kennis, tot leden zijn aangenomen.

Hetgeen verder in deze Handelingen meer bijzonder onze aandacht tot zich getrokken heeft, is hetgeen wij lezen op p. 23, onder Art. 91 (de onderwerpen en besluiten zijn bij wijze van artikels genummerd):

Art. 91—Gevraagd door den kerkeraad der gemeente Mooirivier: Hoe te handelen wanneer lidmaten onzer Kerk zich in het huwelijk begeven met leden van een ander kerkgenootschap.

De Synode vermaant de ouders ernstiglijk, dat zij hunne kinderen toch opwekken om in het trouwen toe te zien naar ware godzaligheid en vroomheid, in eenigheid des geloofs, met in acht nemen van 2 Cor. 6:14.

Dit beteekent zooveel als ontrading en afkeuring van het huwelijk met dezulken, die tot andere kerkgenootschappen behooren, terwijl op

hen wordt toegepast 2 Cor. 6:14—, „Trekt niet een ander juk aan met de ongelooovigen; want wat mededeel heeft gerechtigheid met de ongerechtigheid? en wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis?

Voorts hetgeen ons wordt medegegeeld op pag. 24, onder art. 96,— Door de afgevaardigden van Pretoria wordt het verlangen te kennen gegeven, dat de Synode zich verklare over de gelijkstelling van de gekleurde bevolking dezer landen met de blanke bevolking, op kerkelijk gebied, omdat sommigen zeggen, dat de bediening van het Evangelie aan die natien en Godsdienstig onderwijs aan de huisbedienden eene gelijkstelling zoude zijn.

De Synode verklaart met algemeene stemmen: dat zij met verlangen tegemoet ziet de vervulling van Gen. XXII: 18, van Ps. lxxxvii en lxxvii, en hoopt even als de geloovigen des Ouden Testaments in de laatstgenoemden Psalm met vertrouwen daarom te blijven bidden en daartoe naar vermogen te arbeiden volgens het bevel des Heeren, Matth. xxviii: 19 en Mark. xvi:15, maar vindt bovengenoemde gelijkstelling nu nog ongeschikt, ja onmogelijk, en vertrouwt, dat elk, die den TOESTAND DIER NATIE kent en redelijk oordeelt, dit zal moeten toestemmen.

Indien wij iets hiervan verstaan, dan verklaart de Afscheidene Synode hier met algemeene stemmen „dat, terwijl zij volgens het bevel des Heeren, Matth. xxviii:19, en Markus xvi:15, hoopt, te blijven bidden en arbeiden om de vervulling van Gen. xxii:18, Ps. 87 en 67, welke zij met verlangen tegemoet ziet, zij nochtans „de bediening van het Evangelie aan die natien en Godsdienstig onderwijs aan de huisbedienden”, „nu nog ongeschikt ja onmogelijk” vindt; en spreekt zij daarbij nog het vertrouwen uit, „Dat elk, die den TOESTAND DIER NATIE kent en redelijk oordeelt, dit zal moeten toestemmen.”

Indien het iets anders en iets beters moet beteekenen hetgeen wij ter wille dezer jeugdige kerk wel wenschen mogen dan is het voorzeker zoo behendig, dat het in ons oog wordt een meesterstuk van mijstificatie (verduistering). Immers wordt „de bediening van het Evangelie aan die natien en godsdienstig onderwijs aan de huisbedienden” door de Afscheidene Synode goedgekeurd en aanbevolen, en dit is waarlijk weinig genoeg, dan zoude het zonder twijfel anders moeten uitgedrukt zijn, en voor de leden der kerk duidelijk te lezen staan. Dan zouden ook, vreezen wij, zulk een besluit niet met „algemeene stemmen” genomen zijn. Die echter de gezindheid en denkwijze kent der Afscheidenen, zal het wel mogen betreuren, maar zich er niet over verwonderen, dat zulk een onbijbelsch en onchristelijk besluit, met „algemeene stemmen” is genomen. Waarover men zich moet verwonderen, het is, dat de predikanten, die betere leidlieden behooren te zijn, dat onder hen een Postma die uit Nederland is afgevaardigd met het doel om het zendingwerk in Zuid-Afrika te behartigen, dat zij allen hier ontrouw worden bevonden,

en mede een besluit helpen nemen—wij weten niet door wien het voorstel gedaan, en kunnen slechts vermoeden door wien het opgesteld is—een besluit dat deze kerk nog lang als een smet sal blijven aankleven.

Het bovenstaande wordt bevestigd, en hiermede valt zamen het besluit, uitgedrukt in Art. 104, op pag. 26, naar aanleiding van een vriendelijk aanbod van de „afgescheidene Kerk” in Noord Amerika:—

Ten opzichte der aanbieding van geldelijke hulp om Bijbels en N. Testamenten te koopen, tot verspreiding onder de Heidenen, besluit de Synode van dit vriendelijk aanbod geen gebruik te maken voor het tegenwoordige, maar betuigt hiervoor haren hartelijken dank.

Bijzondere aandacht verdient op pag. 24—Art. 98 en 99—Ds. Postma stelt voor, dat de Synode benoemt, eene commissie zamengesteld uit een leeraar en een ouderling, uit ieder land, om eene openlijke verklaring te geven van de redenen van afscheiding van de Ned. Herv. en de Ned. Geref. Kerk in Zuid-Afrika. De Synode besluit eene commissie tot dat einde te benoemen en zulde ouderlingen te kiezen, die van den beginne met alle dingen bekend geweest zijn.

Tot die commissie worden benoemd,

Uit de Z.A. Republiek: Ds. N. J. R. Swart,

P. J. W. Schutte, oud.

Uit de Oranje Vrijstaat: Ds. S. D. Venter,

D. J. P. A. D. Coetsee, oud.

Uit de Kaap Kolonie: Ds. J. Lion Cachet,

G. H. J. Kruger, N.z., oud.

Na eene pauze brengt de benoemde commissie een opstel ter tafel, dat met algemeene stemmen wordt aangenomen als de volkomene uitdrukking van het gevoelen der Synode en wordt besloten, dat dit als Bijlage bij de Handelingen der Synode zal gebruikt worden. Zie Bijlagen No. 2. Ook wordt besloten, dat de Herdelijke brief van den Graaff-Reinetschen Ring (1842) als Bijlage gedruk zal worden. Zie Bijlagen no. 3.

Wat al aanstonds den lezer moet bevreemden, het is dat de commissie, aangesteld om een zoo gewigtiche stuk te vervaardigen, nog op denzelfden voormiddag, na eene korte pauze, daarmede gereed is, en het terstond door de vergadering wordt gelezen en goedgekeurd. Zouden wij ons ook vergissen, indien wij meenen, dat het stuk reeds vroeger was opgesteld, en, maar den bekenden stijl te oordeelen, afkomstig is van de hand van Ds. Postma? . . . En dan wordt nog, zeer conscientieus, besloten „zulke ouderlingen te kiezen, die van den beginne met alle dingen bekend geweest zijn.”

Wij vinden dan ook dit merkwaardig stuk onder Bijlagen No. 2, behelzende Redenen van Afscheiding.

Indien er waarlijk eenige tastbare reden tot Afscheiding zoude bestaan bij degenen, die zich hebben afgescheiden, dan moet het zijn het gebruik der Evangelische gezangen bij de openbare godsdiensoefening, hoewel er daaromtrent nooit eene enkele wet of bepaling in de Zuid Afrikaansche

kerk is gemaakt. Het is echter opmerkelijk, dat in deze „openbare verklaring” geen enkel woord daarvan wordt gezegd. Ook lezen wij hier niets van de ook bij vele anderen, maar vooral bij de Afscheidenen, gevreesde, zoogenaamde „gelijkstelling” van blanken en gekleurden, waaromtrent evenzeer nooit door de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika eenige dwangmaatregel, maar veeleer groote inschikkelijkheid is gebruikt.

Wat omtrent de zaak der Afscheiding in deze Synodale Vergadering van 1870 is voorgesteld en besloten, vindt men vermeld in de „Toelichting” op de eerste bladzijde van dit boekje, waarheen wij den lezer verwijzen.

Op denzelfden voormiddag nog wordt aan dezelfde Commissie (ook op dezelfde wijze?) opgedragen, een brief op te stellen aan de Synode van de Afscheidene Kerk in Nederland. Wij lezen daaromtrent op p. 25:—

Ds. Postma wenscht, dat de Synode eene openbare getuienis geve van zijn komst in dit land, naar aanleiding van hetgeen men vindt in „De Gereformeerde Kerkregering” van H. de Cock, pag. 57.

De Synode besluit dezelfde Commissie genoemd, art. 98, te verzoeken, eenen brief aan de Synode der Christ. Af. Gereform. Kerk op te stellen, opdat die, na door de Synode goedgekeurd te zijn, uit naam der Commissie verzonden worde.

Den brief zelve treffen wij aan onder Bijlage No. 4., waaruit blijkt, dat er bij de Afscheidene Kerk in Nederland eenige verkoeling is ontstaan tegenover de Afscheidenen in Zuid-Afrika; dat de Afscheiding hier te lande aan de Afscheidene Kerk aldaar „nog wat donker” voorkomt; en dat de Afscheidene Synode alhier bezwaar maakt, om restitutie te doen van de gelden uitgelegd aan de reiskosten van Ds. Postma, in Nederland gevraagd en ingezameld voor het Zendingwerk.

Het boekje word besloten met een „Toevoegsel” bevattende een brief van Ds. Postma over het „Vrijwillig Beginsel”, eenige maanden vroeger in een der Kaapstadsche dagbladen verschenen. Hier wordt aan het slot gewaarschuwd, onder anderen tegen „optooijingen van kerkendienaren, al is het bij sommige reeds gering geworden, op zijn minst dan nog toga, mantel en bef;”—terwijl Ds. Postma zelf, op zijne doorreis door de Kaapkolonie en Natal vrijwillig de toga heeft gedragen. Het zij hier echter gezegd, dat de toga niet in den smaak valt der Afscheidenen.

Wij hebben alzoo getracht, in het bovenstaande een beknopt overzicht te leveren van de geschiedenis der Afscheiding hier te lande. Wij hebben ons doorgaans van beoordeelende aanmerkingen onthouden. Zelfs in hetgeen wij tot opheldering hebben ingevlochten, waren wij spaarzaam. Het oordeel laten wij aan den verstandigen en onpartijdigen lezer.

Wij besluiten met de aanhaling van ons gevoelen bij het begin der Afscheiding openhartig uitgesproken in de Algemeene Kerkvergadering te Potchefstroom, in April 1859:

Dr. Hofmeyer. De vergadering, zegt hij, is thans genaderd tot de beslissing van het voornamelijkste vraagpunt, en die dag zoude ongetwijfeld de belangrijkste dag van hare werkzaamheden zijn. Voor dat zij tot de beslissing over gaat, is het hem eene behoefte, zijn gevoelens over het gebeurde openhartig en onpartijdig uit te spreken. Na het ingesteld onderzoek, is het ook noodig elkander op de verschillende punten te verstaan, voor dat men tot eene voldoende uitkomst konde geraken, in zulk een moeilijk en gewichtig vraagstuk. Waar hij zich mogt vergissen of dwalen, wilde hij dan ook gaarne onderrigt en teregt geholpen worden. Het is zeker een treurig bewijs van de onvolmaaktheid der Christelijke Kerk op aarde, dat zulk een zaak als het gebruik der Evangelische Gezangen bij de openbare godsdienstoefening, in onzen tijd het hoofddoel en middelpunt van de verrichtingen eener Kerkelijke Vergadering zijn moet, en dat daardoor de gemeente des Heeren alhier met scheuring en afscheiding wordt bedreigd. Gelijk hij reeds gezegd had, was hij geenszins van voornemen, om zich in te laten met hetgeen voor en tegen het gebruik der Evangelische Gezangen kan worden aangevoerd. Hij wil de zaak behandelen zoo als zij in de werkelijkheid bestaat. Doch hij kan niet nalaten in het verbijsaan op te merken, dat het zijns inziens, eene verkeerde Schriftverklaring was, wanneer Ds. Postma uit Matt. xxvi:30 wil afleiden hoe Coloss. iii:16 moet worden verstaan. In Matth. xxvi:30 wordt enkel gezegd, „als zij den lofzang gezongen hadden”, zonder eenige bijvoeging of tegenstelling. In Colossensen, daarentegen, wordt behalve van psalmen ook van „lofzangen” en geestelijke liederen” gesproken. Zijn de lofzangen en geestelijke liederen niet anders dan psalmen, welk een onzin zou dan de Apostel hebben geschreven, indien de redenering van Ds. Postma juist is. Doch wanneer eerst psalmen worden genoemd, en daarna lofzangen en geestelijke liederen, dan is het duidelijk, dat de Apostel Paulus de Christenen te Colosse opwekt, elkander te leeren en te vermanen niet alleen met psalmen, maar ook met lofzangen en geestelijke liederen, gelijk men ook reeds vroeg in de Christelijke Kerk gezongen heeft. Zijn lofzangen en geestelijke liederen psalmen, kan kunnen wij onze Evangelische Gezangen volgens deze verklaring ook psalmen noemen. Doch dit zij slechts in het voorbijgaan aangemerkt. Zoo ver hem bekend was, zijn er slechts twee Christelijke landen, waar er verschil van gevoelen bestaat over het gebruik van Evangelische gezangen bij de openbare godsdienstoefening, namelijk, in sommige streken van Nederland en in een gedeelte van Zuid Afrika. In de Gereformeerde Kerken in Frankrijk, Duitsland, Switserland en Amerika, worden er gezangen tot algemeene stichting gebruikt, en het zoude hem geenszins verwonderen, zoo hij, bij nader onderzoek, werd bevestigd in het denkbeeld, dat de voorvaders van meer dan een in ons land, die thans bezwaar heeft in het zingen van gezangen, daarvan wel eer tot stichting en zegen voor hunne zielen gebruik hadden gemaakt. Het moet echter onze aandacht niet ontgaan, dat de ontevredenheid in de Gereformeerde Kerk in Nederland, die zich sedert 1834

hebben afgescheiden, dit niet hebben gedaan, omdat de Evangelische gezangen bij de openbare godsdienstoefening werden gebruikt, want die zijn reeds ingevoerd door de Synode aldaar in het jaar 1805. De bezwaren der Afgescheidenen zijn doorgaans tegen de leer geweest, die door sommige werd verkondigd. Ook heeft tot op heden in Nederland menigeen die, van de Evangelische Gezangen geen gebruik maakt, zich tegen de afscheiding verklaard. In ons land, dit moeten wij dankbaar erkennen, is de leer des bijbels zuiver gebleven, en heeft er nooit eenige gegronde reden tot Afscheiding bestaan, gelijk ook door Ds. Postma zelf bij meer dan eene gelegenheid is beleden. Ook is niemand ooit gedwongen door eenig kerkelijk besluit, tot het zingen der Evangelische Gezangen, maar aan leeraar en gemeente daarin vrijheid gelaten. Spreker zelf had meer dan eens enkel Psalmen doen zingen, wanneer hij godsdienstige oefening hield in eene of ander wijk van zijne gemeente, waar hoofdzakelijk dezulken woonden, die uitsluitend van de Psalmen gebruik maakten. Bij overeenkomst is er dus ook groot verschil tusschen den toestand der Gereformeerde Kerken en hare leden in Nederland en Zuid Afrika. Hij wil echter niet hard oordeelen over andersdenkenden in het stuk der gezangen, en vooral in de godsdienst vrijheid laten. Het geweten van den mensch laat zich door anderen niet dwingen of aan banden leggen. Ook gevoelt hij achting en liefde voor meer dan een, die niet gezangen zingt. Maar dat men enkel ter wille van de gezangen een afscheiding en scheuring heeft tot stand gebracht, en dat op zulk eene wijze, kan niet anders dan ten sterkste worden gegispst en afgekeurd. Wel is waar, men had reden om te verwachten, dat na gedane toezegging te Rustenburg, te Pretoria geen bezwaar zou worden geopperd over het gebruik der gezangen; doch na het gevallen besluit te Pretoria tot zulk een stap over te gaan is eene handelwijze die niet te regtvaardigen maar integendeel zeer te berispen is. Vooreerst is deze stap tegen de uitspraken der Heilige Schrift. Vergelijk onder anderen 1 Cor. 1:10, en iii:3. Deze stap is in strijd met de Gereformeerde Leer (zie Nederlandsche Geloofsbelijdenis, Artt. 27 tot 29, enz.) en de voorschriften van hooggeroemde Gereformeerde Schrijvers. De aanhaling uit de geschriften van twee hunner mogen voldoen. Wij lezen bij Calvijn, in zijne Onderwijzing in de Christelijke Godsdienst, Lib. iv: Cap. i.10: „De prediking van het Woord en de bediening der Sacramenten hebben wij genoemd als de kenteekenen der kerk; want die worden nergens gevonden, zonder dat zij onder Godes zegen vruchten dragen. Ik zeg niet, dat de vrucht terstond wordt gezien, waar het Woord wordt gepredikt, maar dat het nergens ontvangen wordt en zijne vaste plaats blijft behouden, zonder zijne kracht uit te oefenen. Wordt de prediking van het Evangelie met eerbied en ontzag ontvangen en de Sacramenten niet verzuimd, waar het ook zij, daar is het voorkomen der kerk, voor dien tijd althans, noch vervalscht, noch dubbelzinnig; en niemand meene, dat hij ongewroken het gezag van zulk eene kerk zou verachten, of hare vermaningen in den

wind slaan, of hare besluiten verbreken, of den spot drijven met hare bestraffing; veel minder haar verlaten of hare eenheid verbreken". De vooral hier zoo hooggeroemde W. A. Brakel (Redl. Godsdiens. D. I., Hoofdst. 25:7) zegt:—, 't Is niet genoeg, zich bij de kerk te voegen, eenigen tijd daarbij te blijven, en daarna zich van dezelve af te scheiden; maar men moet zich nooit van dezelve afscheiden, en die verlaten onder voorwendsel van de verdorvenheid der kerk, om eene zuivere op te rigten; want 1. De Heer heeft nooit zulk een werk gezegd, enz. 2. 't Is eene schrikkelijk zonde de kerk te verlaten en eene betere te willen oprigten; want de kerk is maar een; zij is Christus ligchaam. Van de kerk zich af te scheiden is zich van Christus volk, van zijn ligchaam af te scheiden,—'t is zich aan de belijdenis van Christus te onttrekken, en de gemeenschap der heiligen te verlaten. Zoo men de kerk nog houdt voor de kerk, zoo scheurt men het ligchaam van Christus, men bedroeft de godzaligen, men ergert anderen, men maakt, dat de naam Gods gelasterd wordt, men doet eenvoudigen dwalen. Verklaart men de kerk geene kerk te zijn, zoo verloochent men de kerk van Christus, en doet hetzelfde dat gezegd is. Dus mishaaft en vleit. Tegen zulk een doen kant zich de Apostel, als hij dezulken v. Ischelijken noemt, enz. 4. 't Is zijne zolemele belofte die men aan God in de tegenwoordigheid der kerk, toen men tot lidmaat aangenomen werd, gedaan heeft, te herroepen en te breken. En of ment dat eene ligte zaak acht, en zich behelpt met de uitvlugt, ik wist toen niet beter—de Heer zal het nogtans zoeken en vinden. Zal men het verbond breken en onschuldig zijn?"—En hoe dwaas en zondig zulk een stap is, blijkt gewoonlijk spoedig uit de gevolgen. Welken zullen de gevolgen zijn van een scheuring der kerk in deze Republiek, ja, wat is niet alreeds gebeurd? Maar verder is deze handelwijze af te keuren, omdat de oorzaak der scheuring, eene bijzaak, eene „middelmatige zaak" is. Terwijl de leer der kerk zuiver is, scheidt men af ter wille van de Evangelische gezangen, die niemand wordt gedwongen te zingen. Eindelijk verdient het afkeuring, dat men met zulk eene overhaasting is te werk gegaan, want niet alleen is de oorzaak zelve niet zoo dringend, maar ook bleef er nog meer dan een weg open, die kon worden ingeslagen, voor dat men tot eene afscheiding behoefde over te gaan.

De spreker wil dit alles beschouwd hebben met klem en nadruk, doch, gelijk meestal, zoo zijn ook hier verzachtende omstandigheden te vinden, die hij niet over hoofd wil zien. Ten eerste, onkunde zoowel in het algemeen als in de aangevoerde bijzonderheden. Ten tweede, de lang gekoesterde en ook gevoede hoop van een predikant naar wensch en begeerte te bezitten, was te nabij de vervulling, om niet eene groote teleurstelling te bereiden op het genomen besluit. Ten derde, de gedachte, dat de laatste deur voor eene andere uitkomst gesloten was. Ten vierde, het vertrouwen dat men stelde in den steun en de hulp van Ds. Postma.

Wat nu Ds. Postma betreft, de spreker kan niet anders dan met lof gewagen van 's mans Christelijken zendingsijver, die hem naar Zuid-

Afrika scheen gedreven te hebben. Doch hoe was hij in hem teleurgesteld. Was hij niet de oorzaak der afscheiding (gelijk hij beweert), hij heeft die nogtans niet tegegegaan (gelijk de spreker het verder noemen zal om niet onnoodige tegenspraak uit te lokken) en dit bewijst genoeg. Zijn gedrag moet met een ander oordeel geoordeeld en met een ander maatstaf gemeten worden, dan het gedrag dergenen, die zich aan hem hebben aangesloten. Vooreerst, is het hem zeer goed bekend, dat men zich in Nederland nooit heeft afgescheiden ter wille van de Evangelische Gezangen, die aldaar reeds in 1805 zijn ingevoerd. Ten tweede, heeft hij getoond niet zoo bekrompen te zijn als vele anderen, gelijk hij bewezen heeft op zijne doorreis in de Kaapstad en Natal, waar hij van de Evangelische Gezangen heeft gebruik gemaakt, en de toga op den kansel gedragen heeft. Ten derde, kan het niet onbekend zijn, dat de Afscheidenen, die uit Nederland naar Noord-Amerika zijn verhuisd, zich met de Gereformeerde Kerk aldaar hebben vereenigd, waar Evangelische Gezangen in gebruik zijn, omdat de leer dier kerk zuiver is. Ten vierde behooren, de Gezangen, volgens zijne eigene verklaring, tot de „middelmatige zaken”, en heeft hij niet tegen een der Evangelische Gezangen bezwaar, zoo zij ter goede trouw worden verklaard. Ten vijfde heeft hij in de Kaapstad en omstreken verklaard, dat zijne zending naar de Zuid-Afrikaansche Republiek, ten hoofddoel heeft, het Zendingwerk onder de Kafferstammen aldaar, gelijk ook blijkt uit eenen brief, weinige dagen te voren door spreker ontvangen, en uit de aanvraag om giften voor de zendingzaak in het weekblad „De Stem”, alsmede dat de laatste preeken door Ds. Postma in Nederland gehouden, opwekkingsredenen zijn tot zijne medewerking in de Zendingzaak. Ten zesde, schijnt Ds. Postma te bedoord om in overijling te handelen, en te verstandig om eene scheuring te willen. Gebrek aan zelfbeheersching of aan verstand en doorzicht, kan dus evenmin tot verschooning van zijn gedrag worden aangevoerd. Andere bijzonderheden bleven nog duister.

Spreker heeft groten eerbied voor Kerkelijke Vergaderingen en hare besluiten; doch met het oog op het gebeurde, denkt hij, dat het niet meer dan billijk zou zijn geweest, had de Algemeene Kerkvergadering te Pretoria toegestaan, wat de Kerkeraad van Rustenburg had beloofd, al had zij de magt, het genomen besluit te Rustenburg te vernietigen. Het was niet raadzaam, onder de bestaande omstandigheden, van eene bijzaak hoofdzaak te maken, al was men omtrent den vermoedelijken uitslag van het genomen besluit misleid geworden. Het zou voorsigtig gehandeld zijn, had de Algemeene Kerkvergadering te Pretoria het genomen besluit van den Kerkeraad van Rustenburg afgekeurd, als zijnde tegen een oud en algemeen gebruik gekant; gelijk het pligmatig was geweest voor den Rustenburgschen Kerkeraad, zulk eene gewigtige zaak vooraf te brengen onder de aandacht der Algemeene Kerkvergadering. Eindelijk was het ook noodzakelijk, aan eenige leden der gemeente Rustenburg de

grenzen van hunne magt in het kerkelijke aan te wijzen, en bij het gebruiken van zulke regten, hen ook te herinneren aan het volbrengen hunner pligten.

De Afscheiding is nu echter eenmaal tot stand gekomen en eene Afscheidene Kerk ook in Zuid Afrika opgericht. Hoezeer wij ook deze gebeurtenis zelve betreuren, willen wij echter niet blind zijn ook voor het goede, dat in die kerk wordt gevonden en gaarne willen wij hopen en bidden, dat hare leeraren in hunnen kring nuttig werkzaam en tot zegen mogen zijn, onder dezulken wier vertrouwen zij ten volle schijnen te bezitten.

Mogt deze nieuw gestichte kerk weldra op eene meer waardige wijze de plaats opvullen, welke zij ingenomen heeft, en spoedig de liefde en vrede worden hersteld, die door de Afscheiding zoozeer verstoord zijn geworden.

BIJLAGEN.

Bijlage A.

„De Synodale Commissie der Christelijke Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland, wenscht den lezer zaligheid.”

„Werd reeds lang en van vele zijden de begeerte geopenbaard, dat de Christelijke Afscheidenen Gereformeerde Kerk de hand mogt slaan aan het zendelingswerk, wij verblijden ons zeer te kunnen berigten, in den weg der Voorzienigheid, thans zoo ver te zijn gevorderd, dat de hand reeds aan den ploeg geslagen is.

„Men zal zich kunnen herinneren, dat onze Synodale Vergadering, in 't jaar 1857, te Leyden gehouden, de zaak zoo veel zij kon heeft behartigd; en dat zij bijzonder met het oog op de Transvaalsche Republiek, aan de Synodale Commissie in last heeft gegeven, „zich in correspondentie te begeven met de gemeenten aldaar, haar inlichtingen te geven en de bereidwilligheid der Kerk te openbaren, om zoo veel mogelijk in hare behoeften te voorzien.”¹⁴⁾

„De Synodale Commissie heeft, in overeenstemming met het Collegie van Curatoren, gemeend niet beter te kunnen doen dan een of twee broeders te benoemen, met volmagt om zich naar de Transvaalsche Republiek te begeven, de belangstelling onzer Kerk in haar geestelijk welzijn aldaar bekend te maken; zelf er te blijven, tijdelijk te blijven, of ook terug te komen, al naar dat de Heere den weg er openen of sluiten zal.

„De Synodale Commissie zag zich hiertoe des te beter in staat, jaar de Commissie, belast met de inzameling van gelden voor de zending-zaak in het algemeen, gemeend heeft de gelden daartoe bereids ingekomen, hiervoor beschikbaar te moeten stellen.

¹⁴⁾ Zie Kerkbode, Deel XI, bladz. 174.

„Heeft de Synodale Commissie gemeend iemand uit ons midden te moeten afzenden, die het vertrouwen der Kerk bezit, met haren toestand en met de redenen onzer afscheiding van het Hervormd Kerkgenootschap volkomen bekend, ten einde ginds een duidelijk verslag van zaken te kunnen geven; en wederkeerig ons betrekkelijk den kerkelijken zoo wel als maatschappelijken toestand van de Transvaalsche Republiek zoo stond het bij haar vast, dat dit althans een onzer leeraren wezen moest, die reeds eenige jaren dienst telde.

„Zij twijfelt niet of de gemeente zal, over het algemeen, er zich met haar in verblijden, dat Ds. Postma, thans nog herder en leeraar in onze gemeente te Zwolle, zich tot dit werk heeft laten vinden, en bereids gereed is, om den 1 sten April aanstaande, met het schip de Estafette, van Amsterdam op reis te gaan en deze gewigtvolle zending op zich te nemen. De gelegenheid met genoemd schip komt ons uitnemend voor, daar het langs de Kaap de Goede Hoop tot Port Natal denkt te zeilen, en de reis, die—van daar naar de Transvaalsche Republiek over land te doen—overblijft betrekkelijk zeer klein heeten kan.

„Van ganscher harte wenschen wij, dat de gemeente het gewigt dezer zending zal verstaan; den waarden en geliefden broeder, die heengaat, met hare gebeden begeleiden, en ons met hare giften rijkelijk ondersteunen.

„Ons oog is in dezen, in de eerste plaats, zeker op de behoeften der Republiek zelve, met hare 40,000 ingezetenen van Hollandschen oorsprong, en 100,000 Kaffers, die in afhankelijkten toestand hen omringen, maar evenzeer op geheel Afrika, dat werelddeel, dat over het geheel nog gelegen is in de duisternis der schaduw des doods, maar in den laatsten tijd des te gewigtiger voor de Christenen geworden is, naar mate de ontdekking van hetgeen in deszelfs binnenlanden zich bevindt, des te belangrijker is. De Transvaalsche Republiek kan onder 's Heren zegen een midden- en uitgangspunt van Evangelisatie worden van zeer groot gewigt. Velen uit de onzen zullen, hopen wij, derwaarts gaan, zichzelve zoo wel als de Republiek ten zegen. Er is aldaar groote behoefte aan kolonisatie, bij de meest uitnemende gelegenheid er toe. De Republiek spreekt met ons de Hollandsche taal, en verlangt zeer, dat toch Nederlanders van allen rang en stand, mits dat zij God vreezen en van de Gereformeerde belijdenis zijn, in haar midden zich komen vestigen. Ieder Nederlander, die zich daar alzo wil nederzetten, kan een uitgebreid grondbezit koopen voor zeer weinig geld. Zoo luiden de berigten, die reeds tot ons kwamen. Dit alles, en wat verder in die zaak van belang kan worden geacht, gaat onze waarde broeder Postma thans onderzoeken. Zijn hart leeft daarin en hij is een man van ondervinding. Gaarne blijft hij daar en zendt ons schriftelijke bescheiden, of komt persoonlijk terug, naarmate de Heere hem den weg wijzen zal.

„Zijne kinderen, die hij vooreerst in het vaderland achterlaat, blijven de liefde en gebeden zijner betrekkingen en van geheel de gemeente aanbevolen. Geheel de zaak bevelen wij mede in hare voorbede aan; en bovenal smeeken wij den Koning der Kerk, die haar met Zijn eigen bloed heeft gekocht en door zijn Woord en Geest wil uitbreiden van zee tot zee en van de rivier tot aan de einden der aarde, dat Hij haar doe verstrekken tot bevordering van Zijne eer en van de zaligheid van zondaren.

„Gemeenten zoowel als partikuliere personen, die in het belang dezer zaak iets kunnen afstaan, worden verzocht hunne giften aan een der ondergeteekenden toe te zenden.

„De Synodale Commissie der Christelijke Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland:

S. VAN VELEZN,
A. BRUMMELKAMP,
H. JOFFERS.

Kampen,
8 Maart 1858.

BIJLAGE B.

Stellenbosch, 13 Junij, 1859.

Aan de Leden der Gereformeerde Gemeente te Burgersdorp.

Waarde Vrienden. Het zal u nog voor den geest staan hoe ik, bij mijn afscheid van uwe gemeente, u toesprak naar aanleiding van de Apostolische vermaning: „Alleenlijk wandelt waardiglijk het Evangelium van Christus, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig ben, ik van uwe zaken moge hooren, dat gij staat in eenen geest, met een gemoed gezamenlijk strijdende door het geloof des Evangeliums” (Filip. i. 27). Welke verschillende gewaarwordingen ons toen ook vervulden, weinig dacht iemand onzer, dat er zoo spoedig omstandigheden konden geboren worden, als die waarin de gemeente van Burgersdorp thans verkeert—omstandigheden, waardoor ik mij gedrongen gevoel de volgende letteren tot u te rigten. Gij gevoelt aanstonds wat mij hiertoe heeft aangezet, te weten, het nemen van stappen en maatregelen ten uwent, waarvan eene betreuenswaardige scheuring het gevolg kan zijn. Vergunt het mij dan, dat, ik uw gewezen dienaar in het Evangelie, u bij dezen een ernstig en liefderijk woord toespreek.

Waarom is het dan, dat sommigen van u verzocht worden om zoodanigen weg van verdeeldheid in te slaan? Is het om den wille van de zuivere leer des Evangelies, welke in onze kerk welligt verduisterd, of mogelijk onderdrukt wordt? Of is het omdat de kerk de gewetens dwingen wil tot de aanneming van menschelijke instellingen en leeringen, strijdig met Gods Woord? Neen, om niets van dit alles, maar wel om eene

zaak van zeer ondergeschikt aanbelang, waarin de kerk hare ledematen de vrijheid laat, naar hunne gemoedelijke overtuiging te handelen: te weten, het zingen van Evangelische Gezangen (nevens de Psalmen) bij de openbare eeredienst.

der Gereformeerde Kerk. Volgens een openbaar gemaakt berigt¹⁵), vernemen wij dan ook, dat hij het bedoelde punt tot de „middelmatige” zaken rekent, waardoor wel te verstaan zal zijn, dat er hierover verschil van gevoelen en gebruik in eene kerk kan bestaan, zonder dat men daarom van eene afscheiding van zijn kerkgenootschap zal behoeven te denken.

In zoo ver komt de Heer Postma overeen met de leeraars onzer kerk in dit land, die ook het al of niet zingen van Gezangen tot de „middelmatige” zaken rekenen. Immers, hoewel zij gaarne nevens de Psalmen onze Evangelische Gezangen gebruiken, meenen zij toch niet, dat zoodanig gebruik er van volstrekt onmisbaar is; maar integendeel achten zij dat er verschil van gevoelen onder broeders van eene kerk daarover kan bestaan. Zoo heb ik zelf, hoewel de Gezangen in hooge waarde houdende, in gemeente van Burgersdorp meermalen bij de openbare godsdienstoefening mij enkel van de Psalmen bediend, in buurten, namelijk, waar de groote meerderheid liever geene Gezangen gebruikte. Nimmer heb ik op het zingen der Gezangen aangedrongen, als verbindend voor de gewetens onzer ledematen, hoe gaarne ik ook zag, dat allen tot mijne zienswijze gebragt werden, en hoe zeer ik ook bij gepaste gelegenheden, middelen tot dat einde aangewend heb. En ofschoon ik geene volkomene eenstemmigheid in denkwijze mogt bereiken zien, zoo durf ik mij op het oordeel der Gemeente-leden beroepen, of de onderlinge verdraagzaamheid niet

Om u te doen gevoelen, hoe onvoldoende deze grond voor eene afscheiding van de bestaande Gereformeerde Kerk is, ben ik genoodzaakt gewag te maken van den persoon, die aanleiding heeft gegeven tot het betreurenswaardig voornemen bovengemeld: ik bedoel den Wel-Eerw. Heer Postma, predikant bij de Afscheidene Kerk in Nederland. Liever had ik zijn naam niet genoemd omdat het niet om personen te doen is; doch de bijzondere toedragt van zaken noopt mij te doen wat ik anders liever gelaten had.

Het dient dan ter uwer kennis gebragt te worden, dat zijn Wel-Eerwaarde, bij gelegenheid dat hij in onze Kaapstadsche gemeente de dienst waarnam, zelf uit de Evangelische Gezangen heeft laten zingen, zonder daartoe verzocht te zijn. Daar er bij onze kerk geene wet bestaat, welke een leeraar verplicht, bij de openbare godsdienst de Gezangen te gebruiken, zoo had hij zich zeer wel enkel van Psalmverzen kunnen bedienen, indien zijn geweten het hem moeilijk maakte de Gezangen te gebruiken. Maar neen, zoodanig, gewetensbezwaar bestaat bij hem niet; wij hebben dus regt te besluiten dat hij het zingen van zoodanige liederen niet beschouwt strijdig te zijn met Gods woord en de beginselen meer en meer toenam, en of er niet, aan de zijde van hen, die nog bij het

gebruik hunner vaders bleven in het afkeuren der Gezangen, eene merkbare toenadering tot hunne anders denkende broeders zich al meer en meer openbaarde?

Maar wat zal er worden van het schoone vooruitzicht, dat regtmatig gekoesterd mogt worden omtrent de toekomst der gemeente, wanneer men voortgaat op den weg dien sommigen schijnen te willen inslaan? Wat moet men verwachten in plaats van onderlinge toegevendheid en verdraagzaamheid, en daarna volkomene eenstemmigheid in zienswijze over de Gezangen? Verwijdering onder mede-leden derzelfde gemeente, verdeeldheid onder huisgenoten, bloedverwanten en naburen, verbittering tusschen tegen over elkander staande partijen, een vergeten van wat onmisbaar is in de godsdienst, om te ijveren voor hetgeen van minder belang is. En ware dit alles om den wille van de Hoofdzaken des Evangelies, die gehandhaafd moesten worden door eene afscheiding van eene bedorven kerk, dan kon men zich zulke smartelijke gevolgen getroosten. Maar wat moet men denken van eene handelwijze, die zulke heillooze gevolgen na zich sleept om den wille van wat de aanvoerder der beweging, Ds. Postma, een „middelmatische” en dus minder gewichtige zaak noemt.

Dit alles ligt, wel is waar, geenszins in de bedoeling van hen, die eene scheiding verlangen. Zij hopen dat alles in rust en vrede zal toegaan, wanneer er overal naast elkander twee Gereformeerde gemeenten betaan, de eene met, de ander zonder Gezangen. Zij vergissen zich. Uit onbekendheid met den toestand van andere kerken en landen, weten de leden onzer kerk over het algemeen niet, hunne kerkelijke voorregten te waarderen. Tot nog toe weet men bijna niet onder ons van de partijschappen en sekten, die elders zoo overvloedig gevonden worden. Met vele gebreken in de kerk, wordt Gods Woord over het algemeen in zuiverheid en met ernst verkondigd, waardoor er ook geen grond bestaat voor eene wettelijke, van God gewilde, afscheiding. Eene afscheiding zal dan ook niemand ligt begeeren, die weet hoe het in andere landen, ook in de Nederlanden, bij zoodanige scheuringen toegegaan is. Mocht het echter gebeuren dat wij datgene nog beleven moeten, waarmede wij tot hiertoe gelukkig onbekend zijn, zullen wij gewis, welligt als het te laat is, ons terug wenschen in den tijd en den toestand, waarin wij, als mede-leden van eene kerk, zonder verdeeldheid en verbittering, zamen hebben verkeerd.

Welligt kan het niet anders of het gevreesde onheil moet nog over sommigen onzer gemeenten komen. In dit geval weten wij, dat de strijd, die dan geboren wordt, nuttig kan zijn ter verwakking van den ijver en de werkzaamheid van leeraren en ledematen, die aan hunne kerk getrouw blijven, dat God magtig is om uit het kwade het goede te voorschijn te roepen. Dit geeft echter niemand het regt om ligtvaardig, zonder gewichtige gronden, zijne hulp te leenen aan het werk der scheuring en zich alzoo verantwoordelijk te stellen voor de onheilen die gewis niet achter blijven zullen.

Geliefde Vrienden, vergunt het dan uwen gewezen Leeraar u toe te roepen: Ziet wel toe eer gij den eersten stap zet op een weg, die voor uwe personen, uwe huisgezinnen en uwe kerk tot noodlottige uitkomsten leiden moet. Er zijn onder die leden uwer gemeente, die de Gezangen niet gebruiken, dezulken, die doorzigt genoeg hebben om te weten, dat het heil der kerk niet gelegen is in de afschaffing van Gezangen. Zij weten dat Gods zegen op de bestaande Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika gerust heeft, niettegenstaande tekortkomingen van leeraren en ledematen. Zij herinneren zich de verwarring welke voorheen hier en daar veroorzaakt werd door onverstandige ijveraars voor en tegen de Gezangen, en weten wel, wat men verwachten kan als de vraag over het al of niet zingen er van weer tot hoofdzaak gemaakt wordt, ja tot eene oorzaak van scheuring. Ik wijs de zoodanigen op hunnen verplichting, om niet alleen zelven den verkeerden weg te vermijden, maar ook hunnen invloed te gebruiken bij eenvoudigen en welmeenenden, die misleid worden door de heerlijke verwachting van een zuivere echt Gereformeerde Kerk, zonder Gezangen. Ik spoor een ieder aan, om wel toe te zien wat hij doet, eer hij de vele banden verbreke, waardoor God zelf hem aan de Gereformeerde Kerk van dit land verbonden heeft. Ik wijs allen, die in gevaar zijn om door schoonschijnende vooruitzigten op een dwaalweg te geraken, op het schoone voorbeeld van christelijke verdraagzaamheid en toegevendheid, door Ds. Postma in de Kaapstad gegeven. Gelijk hij daar, om zijne broeders te stichten, uit de Gezangen heeft laten zingen, die hij voor zichzelf niet gebruikt, laat ook gij, vrienden, uwen broeders van dezelve kerk, de vrijheid om de Evangelische Gezangen te zingen, gelijk gij zelven een Avondzang, een Morgenzang en enkele andere liederen nevens de Psalmen, zonder gewerensbezwaar, in de kerk gebruikt.

Nog een woord omtrent Ds. Postma en zijne kerk. Wat ik hun toewensch is de zegen Gods op hun voornemen, om onder de Heidenen in de binnenlanden van Afrika het Evangelie uit te breiden, gelijk Wel-Eerw. mij zelf verklaard heeft, dat dit het hoofddoel zijner kerk was met zijne afvaardiging naar dit land. En kan het tot bevordering van dit heerlijk oogmerk strekken, dat die kerk, langs den weg van broederlijke samenwerking aan onze gemeenten over de Vaalrivier of elders hare behulpvaardigheid betoone ook in zoodanige ondernemingen, wensch ik de Afscheidene kerk allen zegen en voorspoed toe. Maar is het hun oogmerk, het koste ook wat het wil, voor het Afscheidene Kerkgenootschap van Nederland in het Transvaalsche en in de Kaap-kolonie een aanhang te werven, zoo mag ik hun het gelukken hunner pogingen niet toewenschen, terwijl ik mij overtuigd houd, dat zoodanige handelwijze overal afkeuring zal ontmoeten, bij weldenkende Christenen.

Wat ik der gemeente van Burgersdorp, mij nog dierbaar, toebid, behoef ik u lieden niet te zeggen. Wat ook uw gevoelen zij omtrent de Gezangen, gij leeft in mijn hart, en ik houd mij verzekerd, dat dit gevoelen

niet slechts van mijne zijde, maar ook van de uwe gekoesterd wordt. Ten overvloede wijs ik op het Psalmvers na mijne afscheidsrede door u gezongen (Ps. cxxii. vs.), als de uitdrukking der bede die ik steeds voor u opzend. Met opregte heilbede noem ik mij, waarde vrienden, uw broeder en dienaar in den Heer,

J. MURRAY.

BIJLAGE C.

Verslag van eene Openbare Kerkeradsvergadering, gehouden te Burgersdorp op den 25sten Februari, 1860, door den heer D. Postma en den Kerkeraad van de thans afgescheidenen te Burgersdorp.

Wij ondernemen dit schrijven met een pijnlijk gevoel, naarmate, dat de zaak ons ter harte is gegaan. Wij bedoelen met dit ons schrijven niets meer, maar ook niets minder, dan om die eer van onze kerk te handhaven, en van den blaam te ontheffen die haar is opgelegd door den heer D. Postma, en diegenen uit ons midden, die zich hebben aangesloten aan die kerk, onlangs opgericht door den heer D. Postma, die zij noemen de Gereformeerde Kerk.¹⁶⁾

Bedoelde vergadering werd geopend door het gebed, waarna ZEerw. een kort verslag deed van zijne rondreis, alsmede eene aanspraak hield, waarin de volgende bijzonderheden voorkwamen, dat al wat ZEerw. zegt en schrijft, ten goede en ten kwade, hij zulks openbaar doet, want zulks zijne gewoonte is, hoewel het laatste hem smart en hij zulks voorzigtig doet. Alstoën deed hij als voorzitter de vraag, of hij eenige documenten, die hij voor zich had liggen, aan de vergadering zoude voorleggen. De ouderling Pretorius zeide het zal te lang ophouden, doch de ouderling N. Kruger zeide het moet voorgelezen worden, het is noodzakelijk. Al de anderen stemden toe in het laatste.

Alstoën maakte ZEerw., gewag van een beroepsbrief, gezonden aan zekeren heer de Kok, thans in Nederland, dien hij wenschte beantwoord te hebben, voor hij besluit tot hier over te komen. Wat zijn de redenen van afscheiding? Hoe handelt gij met geloovige kleurlingen, en wat is het getal uwer leden? Deze vragen werden op de volgende wijze beantwoord: ZEerw. nam een document op, dat men zien kon dat voor hem van waarde was, en zeide, dit heb ik geschreven uit den mond der broederen en herzegge, of liever, dit heb ik met de pen overgenomen uit hun mond, waarin de volgende bijzonderheden voorkwamen, zijnde redenen van afscheiding, dat hunne leden, om het niet zingen der gezangen onder censuur gesteld werden, zooals Cecilia Vorster, en dat hunnen kinderen de doop geweigerd werd, om het niet zingen der gezangen, en dat hunnen jongelingen het lidmaatschap geweigerd werd, om het niet zingen der gezangen, en dat zij te onkundig waren om hunne zaak te verdedigen, werd hij met hardheid behandeld, door onzen leeraar, en dat onze kerk

¹⁶⁾ Wij hebben van het verhandelde aanteekening gehouden, en geven, geholpen door ons geheugen, en met een goed geweten, hetgeen gesproken en voorgelezen is, zoo veel mogelijk, woordelijk terug.

de leer der voorverordenering niet meer leert. Zijn-Eerwaarde maakte toen deze aanmerking: dan durft John Murray nog, toen een kind op de catechisatie van die leer gewag maakte, dat kind zulks beletten, waarom hij (de heer Postma) ook nu van hem (J. Murray) een slechten dunk heeft. En dat zij in de prediking des Evangelies voor hen geen voedsel vonden, maar dat hunne zielen hongerig en dorstig zijn gebleven; en als zij bij onze leeraren aanzoek deden om andere leeraren uit Nederland, dan werd de afgescheidene kerk voor hen verborgen gehouden, behalve één leeraar heeft hun daar iets van berigt; en dat ons kerkbestuur in een wereldsch bestier ontaard is, en dat onze Synode wetten maakt bijbelsch of onbijbelsch, en die moeten wij gehoorzamen en eerbiedigen, zoals de stemontneming der ouderlingen; en dat onze kerkvaders valsch zijn, en dat wij hun den scheldnaam gaven van Doppers¹⁷⁾. Tot antwoord op de tweede vraag, zeiden zij dat zij aan de geloovige kleurlingen de sacramenten willen laten bedienen, en bewijzen zulks uit vele teksten uit het Oude en Nieuwe Verbond, maar afzonderlijk, niet in een kerkgebouw, want dat het hun een hemelsbreed onderscheid is gezamenlijk of afzonderlijk. Men moet in Afrika bekend wezen, zeiden zij, en met het karakter van de natien dan zal men weten, dat eene zoodanige vereeniging ook voor hen nadeelig is. Ook zeiden zij, moet zulke gedaan worden door geordende leeraren en niet door zendelingen, die gezonden worden door het Genootschap, dat bestaat door kooplieden, die de zending slechts bevorderen om hun voordeel te verschaffen. De zendelingen, zeiden zij, zijn valsche mannen en valsche apostelen. Doch zij voegden er bij, tot nog toe zijn er geene geloovige kleurlingen, alsof zij zeggen wilden, dus ik ook geene zending noodig. Op de derde belangrijke vraag zal nader geantwoord worden. Alstoen volgde een document uit Ds. Postma's eigene aanteekeningen of opmerkingen, waarin de volgende bijzonderheden voorkomen: Dat onze Synode hunne kerk miskend en als valsch voorgesteld heeft, en het gehouden heeft met die valsche kerk in Nederland, uit dien hoofde is ook onze kerk valsch, doch nog niet zoo diep gezonken als die van Nederland, en ontvangt de Kaapsche Synode nu loon naar werken. Hunne kerk stelde hij voor als de alleen ware kerk, overeenkomstig, zeide hij, in leer, dienst en tucht met die der Dordsche Synode van 1618 en 1619. Ook hier in Zuid-Afrika zeide hij, ontstond onze ware kerk, en wij koesteren de hoop, dat ook hunne kerk in ons tot de waarheid en in de waarheid gebragt zal worden. Hierop ging de vergadering uiteen.

Eenige leden van den kerkeraad zonden hun toen de volgenden brief:

Burgersdorp, 25 Feb. 1860.

Wel-Edele Heere, Bij dezen doen wij kerkeraadsliden van deze plaats en ook en lid van den kerkeraad van Colesberg, uwe Eerwaarde het

¹⁷⁾ Onder de redenen van afscheiding is ook genoemd, dat wij aan openbaringen, die zij ontvangen, geen waarde hechten, doch wij zijn niet in staat dit woordelijk mede te deelen.

volgende vriendelijk verzoek, aan ons te willen overhandigen een copij van het document, daarmede in verband staande, hetwelk uw leeraar heden morgen voorgelezen heeft. Wij achten het van onzen pligt, daar dezelve in eene publieke vergadering voorgelezen is, die ook in het een of ander publieke blad bekend te maken, en wij koesteren de hoop, dat het ook de begeerte van u Eerwaarde is, want immers heeft ook uw leeraar gezegd, dat Zijn-Eerwaarde niets in het verborgen doen wil.

Wij zijn uwe welmeenende vrienden.

(was getekend)	A. J. H. STEENEKAMP) Oud.
	A. H. VAN DER WALT)
	J. F. MIJBURG)
	P. J. VILJOEN)
	H. MEIJNTJES) Diak.
	P. J. JOUBERT, Colesberg.)

Tot antwoord ontvangen wij het volgende:

Burgersdorp, Feb. 27, 1860.

Den Eerwaarden heer A. J. Steenekamp, Ouderling der Ned. Duitsch Gereformeerde Gemeente te Burgersdorp en mede- onderteekenaar van den brief, gerigt in dato 25 dezer, wordt geïnformeerd dat de kerkeraad door UEd. in dien brief bedoeld heden in zijne vergadering dezen brief heeft gelezen, en uw verzoek daarin vermeld, voor UEd. een afschrift te ontvangen van iets, wat de Wel-Eerw. heer Postma ter onzer informatie voorlas, aangaande de afscheiding van uw kerkgenootschap, maar onze kerkeraad acht het geheel buiten onze bevoegdheid om over dat verzoek te beschikken, naardien dat geene zaak onzer behandeling was, maar slechts eene goedwillige mededeeling door den Wel-Eerwaarden Postma en wij vertrouwen uwe eigene conscientie zal bij nadere overweging ook wel beseffen, dat zulk een verzoek niet aan onzen kerkeraad, maar aan den Wel-Eerwaarden Postma dient gerigt te worden, en hiermede zijn wij uwe dienstwillige dienaren en heilbiddende vrienden.

De kerkeraad der Gereformeerde gemeente van Burgersdorp en van wege denzelven,

A. KRUGER) Oud.
M. A. PRETORIUS.)

Alstoen wendden wij ons met hetzelfde verzoek om copij van gemeld document aan Postma zelve, en was geteekend door dezelfde leden des kerkerads.

Wij ontvingen toen den volgende brief:—

Den Eerwaarden A. J. H. Steenekamp, Ouderling en medeonder- teekenaars: Wel-Ed. heeren. In antwoord op uw vriendelijk schrijven van heden, dient een minzaam antwoord:

Vat ik de bedoeling van uw schrijven dan verlangt gij van mij ook te ontvangen, wat ik Zaterdag in de openbare kerkvergadering heb voor- gelezen, belangende de afscheiding. Hierop dient ter uwer informatie—

1. dat ik thans niet in staat ben, om daarvan heden afschrift te geven, uit gebrek aan tijd; 2. dat ik aan mijzelf denk te houden, wat ik daarvan door een publiek blad meer algemeen wensch bekend te stellen.

Wel-Edele heeren, na groete met heilbede, uw dienstwillige dienaar,
D. POSTMA, V.D.M.

Burgersdorp, 27 Febr. 1860.

Het volgende besluit werd toen genomen:

De Dienstdoende ondergeteekenden, ouderlingen der Hollansche Gereformeerde Kerk alhier, magtigen bij dezen, den diaken P. J. Viljoen, van deze gemeente, en den Diaken P. J. Joubert, van Colesberg, om namens hen eene Commissie uit te maken ter overdenking en beraming van een plan tegen de aanvallen van Ds. D. Postma tegen onze kerk in eene publieke vergadering alhier gedaan, en dezelve openbaar te maken, door middel van den Kerkbode.

A. J. H. STEENEKAMP)
J. F. MEYBURG) Ouderlingen.
A. H. VAN DER WALT)

Burgersdorp 26 Febr. 1860.

Ziedaar het gebeurde te Burgersdorp, de geweene standplaats van Professor Murray, van wien ook de thans afgescheidenen met ons Gods Woord in veel ernst en zuiverheid hebben hooren verkondigen, en versierd met een onbesprokene godvruchtigen wandel, zie hem door dien man in zijn persoon getast en beschuldigd met de leer der voorverordineren tegen te staan.

Wij zijn verwonderd, dat ook de vrees van vereeniging der kleurlingen met onze kerk, die zij gelijkstelling noemen, onder de redenen van afscheiding is weg gelaten, daar dezelve vroeger, ons goed bekend, eene eerste reden was van gemoedsbezwaren.

De Heer D. Postma scheen er zeer op gesteld te zijn om te laten hooren, dat al wat ZEerw. tegenschrijft de waarheid is, en dat hij alzoo een veiligen weg bewandelt, en dus ook alles in het openbaar doet. Wij laten het aan anderen over om volgens het gebeurde te oordeelen of het wel zoo is. En vragen wij nu ons kerkbestuur de redenen van afscheiding, alsmede of het gezegde van den Heer D. Postma waar of niet waar is.

P. J. VILJOEN) Commissie.
P. J. JOUBERT)